

Антін Михайлович Танський

Митрофан Александрович

Давно се діялось, ще тогді, як гетьмани заправляли Україною, жив на Вкраїні славний лицар, вельможний пан полковник київський Антін Михайлович Танський. Багато було у його людей і худоби; багато земель, сіл і хуторів подарував йому цар Петро; багато накупував Танський, узявши за жінкою Параскою Паліївною посагу дві куфи польського золота і срібла, а ще більш одняв він гвалтом од убогих козаків і посполитих.

Знали і поважали Танського в Україні і Польщі; ходила чутка про його щедрість і прихильність до віри православної і по далеких землях турецьких, де ворог Христа мордує християн.

Частенько відтіля, з обителей сербських і болгарських, найбільш з гори Атонської, приїздили до нас на Україну ченці і ніколи не вертались додому без добрих дарів; щедро наділяв побожний українець своїх безталанних братів. Чимало попереддавав і Танський грошей і подарунків на Атонську гору; ім'я його поминалось там між строїтелями і благоволителями храму сего.

Раз якось велика халепа постигла Атонську обитель. Ватага навіжених бісурманів поруїнувала церкви, пообдирала ризи з ікон і забрала церковний скарб. Ченці поховались по горах та байраках, а як одійшли вороги, зібрались на руїнах плакати та сумувати.

- Не журіться, діти, - почав сивий, як голуб, ігумен, - отчаянє - великий гріх! Се нам за наші гріхи послав Господь. Не плачте, бо ще живуть в Московщині і Україні Божі душі. Вони пособлять нам і, може, коли Божа милость, знов во славу Його одправлятимем службу на нашій святій горі.

Благословив він трьох ченців і послав їх у Москву і на Україну.

Холонуло серце земляків наших, слухаючи оповідання ченців. Останній шеляг давала їм бідна удова, повною жменею сипав вельможний пан золото у чернечі капшуки, церкви і монастирі давали свої сосуди, Антін Танський подарував барило червінців. У його ховали монахи свій скарб і знов розходились, щоб зібрати ще більше. Дивувався Танський, дивлячись на те золото. "Уся моя худоба, - думав він, - не винесе проти сего". Заздрість і скнарість дерли його серце...

От привезли ченці і остатні гроші, щоб зібрати усе до купи і уранці рушити за границю. Підійшов Танський під благословеніє і привітав їх, як дорогих гостей.

Настала ніч. Позасинали ченці, а Танський не спить: ходить і ходить він по світлиці і думає тяжку думу. Перед світом кличе він до себе слуг своїх, братів Петра і Семена Недовірків та Матвія Скарбовського.

- Здорові були, вірні мої слуги, - озвався до їх пан, наче не своїм голосом. - Уранці поїдете ви услід за ченцями. Велика філя на Дніпрі, ще чого доброго потопляться. Дивіться ж, щоб були цілі їхні гроші. Молитимемось за їхні душі, а гроші оддасте мені.

Знає Танський, кому й казати такі речі. Обидва брати – перехрещені татари, а Скарбовський – недоляшок; служив він колись у гетьмана Потоцького, як той ходив під Хвастів, украв у його гроші, утік до Палія і переказав йому, де стоять ляхи. Несподівано напав Палій на ляхів і вирубав їх у пень, а Скарбовського при собі залишив.

– Добре, пане! – одказали слуги.

– Як буде усе гаразд, – каже Танський, – зроблю вас сотниками і кожному подарую по хутору.

Поїхали уранці ченці; поїхали за ними і кати їх. Наздогнали їх коло Дніпра, пов'язали руки та й укинули з кручі у воду, забрали гроші і привезли до Танського. Справдив Танський своє слово: зробив їх сотниками, подарував маєтності та й стяв їм голови у поході, буцімто за зраду.

Думав Танський, що й не дізнаються люди, де досяг він таку силу грошей, однак Бог не попустив. Потонули два ченці, а третій був чоловік великої сили, порвав він вірówki і переплив Дніпро. Довго без грошей і хліба блукав по чужих землях, поки дійшов до Атонської гори і розказав, як що було.

Сам ігумен поїхав на Україну.

Приїждить він до Танського та й починає на самоті корити його:

– Душогубче! Татю! Занапастив ти єси душі християнські, пролив кров неповинну, обікрав церкву Божу! Покайся ще, поки час! Оддай тії гроші, що втаїв, та йди служити Богу: може, він ще тебе помилує!

– Які гроші? – питає Танський. – Одкались, божевільний старче!

Тяжко заплакав старий Ігумен – бачить, що диявол опанував душею Танського:

– Оддай хоч половину, коли не хочеш покаятись. Оддай хоч сосуди церковні.

– Не дам тобі нічого, бо нема у мене ні грошей, ні сосудів ваших! – відказав йому Танський.

Перехрестився старий ігумен та й одійшов собі. Став на високій могилі і принародно наложив на Танського таку клятву:

– За те, що Антін Танський занапастив неповинні душі, втаїв церковні гроші, земля його не прийматиме! Добро його, придбане неправдою, щезне, яко воск од лиця огня, перейде ік чужим людям, і рід його нанівеч зведеться.

Сумно стало людям, як почули такі речі. Один тільки Танський не йме їм віри, п'є, бенкетує і дере людей ще гірш. Так і вмер, не покаювшись.

Поховали його сини... Ще не встигли і добром поділитись, як щось страшне почало діятись. Тільки-но зайде сонце і трохи притемніє, як із домовини вилазить старий полковник: борода по пояс, очі палають пекельним огнем, з рота полум'я сапле, права рука на серці, в лівій пернач держить і ходить, аж поки півні не заспівають, а тоді застогне так, що чуб угору лізе, – і знов лягнеться в домовину.

Думали-гадали сини, що робити – бачуть, що правду казав пророк-ігумен. Позвали печерського архімандрита, розкопали могилу, аж лежить старий Танський неначе живий – тільки борода одросла і кігті повиростали. Узяли сини осиковий кіл і пробili Танського наскрізь, а архімандрит прочитав молитву і положив закляття, щоб не

виходив більш із домовини.

І тепер старі люди показують ту могилу, де прокляв Танського ігумен; да часом опівночі щось страшно стогне під землею, неначе терпить несказанну муку.